

บทที่ 1

ความหมายและขอบเขตของจริยศาสตร์

หัวเรื่อง

1. ความหมายและขอบเขตของจริยศาสตร์
2. วิธีการและปัญหาทางจริยศาสตร์
3. ความหมายของคำว่า ความดีและความชั่วตามหลักพุทธศาสนา
4. ประโยชน์ของการศึกษาจริยศาสตร์

สาระสำคัญ

1. จริยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่กล่าวถึงหลักแห่งความประพฤติของมนุษย์ว่าอะไรควรเว้น อะไรผิด อะไรถูก อะไรดี อะไรชั่ว
2. จริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงเรื่องหน้าที่ของมนุษย์อุดมการณ์สูงสุดของชีวิตมนุษย์ และความดีอันสูงสุด
3. ลักษณะของจริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติอันสูงสุด ที่มีความสัมพันธ์อยู่กับชีวิตมนุษย์
4. ความแตกต่างระหว่างจริยศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ
5. ทัศนะของนักปรัชญาและศาสนาเกี่ยวกับเรื่องความดีและความชั่ว
6. มูลเหตุที่บุคคลทำดีแล้วได้ดี และมูลเหตุที่บุคคลทำดีแล้วไม่ได้ดี
7. ความแตกต่างระหว่างความดีเชิงจิตวิสัย และความดีเชิงวัตถุวิสัย
8. ปัญหาสำคัญของจริยศาสตร์

จุดมุ่งหมาย

เมื่อได้ศึกษาบทที่ 1 เรื่อง ความหมายและขอบเขตของจริยศาสตร์จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความหมายและขอบเขตของจริยศาสตร์
2. บอกได้ว่า จริยศาสตร์ ศึกษาถึงเรื่องอะไรบ้าง
3. ชี้ให้เห็นลักษณะที่เด่นชัดของจริยศาสตร์
4. แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างจริยศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ

5. เข้าใจความหมายของคำว่า ความดีและความชั่วได้อย่างถูกต้อง ตามทัศนะของนักปรัชญาและหลักศาสนา
6. อธิบายมูลเหตุที่บุคคลทำดีแล้วได้ดี และมูลเหตุที่บุคคลทำดีแล้วไม่ได้ดี
7. เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างความดีเชิงจิตวิสัยและความดีเชิงวัตถุวิสัย
8. วิเคราะห์และตอบปัญหาของจริยศาสตร์ได้

บทที่ 1

ความหมายและขอบเขตของจริยศาสตร์

1. จริยศาสตร์คืออะไร

ตามหลักนิรุกติศาสตร์คำว่า “จริยศาสตร์” เป็นภาษาสันสกฤต (จริย+ศาสตร์) แปลตามตัวอักษรว่า “ศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติ หรือศาสตร์แห่งความประพฤติ” จริยศาสตร์ตรงกับภาษาลาตินว่า “อีติกส์” (Ethos) ซึ่งหมายถึงอุปนิสัย หรือหลักของการประพฤติ โดยนัยนี้ จริยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติหรือการกระทำของมนุษย์นั่นเอง บางทีเราก็เรียกว่าปรัชญาจริยธรรม (Moral Philosophy) หรือหลักจริยธรรม และคำว่า จริยธรรมนี้ตรงกับภาษาลาตินว่า “มอเรส” (Mores) ซึ่งหมายถึงระเบียบแบบแผนหรือข้อปฏิบัติ

จริยศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “เอธิคส์” (Ethics) ซึ่งหมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยศีลธรรม หลักศีลธรรม กฎที่ว่าด้วยความประพฤติและพฤติกรรม

อีกอย่างหนึ่ง จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วย อุปนิสัย นิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์ ความประพฤติย่อมเป็นกระจกเงาส่องให้เราเห็นอุปนิสัยและนิสัยของคน จริยศาสตร์จึงได้ช่วยตีค่าของมนุษย์ โดยการมองทางอุปนิสัย นิสัยใจคอและความประพฤติตามที่บุคคลนั้นแสดงออกมาด้วยความสมัครใจ ในการกระทำนั้น บุคคลมีแรงจูงใจและเจตจำนงอันแน่วแน่ เจตจำนงนั้นแสดงออกถึงอุปนิสัยของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ เราจึงมองเห็นอุปนิสัยของบุคคลได้ในรูปของเจตจำนง หรืออีกนัยหนึ่ง เจตจำนงก็คือ แบบที่ได้รับการกระตุ้นเตือนของอุปนิสัยนั่นเอง

ดังนั้น จริยศาสตร์จึงศึกษาว่า “อะไรควรเว้น อะไรควรทำ อะไรผิด อะไรถูก อะไรดี อะไรชั่ว”

2. จริยศาสตร์ ศึกษาถึงเรื่องอะไรบ้าง?

จริยศาสตร์ ได้ศึกษาถึงเรื่องต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

2.1 ศึกษาถึงเรื่องหน้าที่ของมนุษย์ โดยถือว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาไม่ว่าชายหรือหญิง เด็กหรือผู้ใหญ่ ล้วนแล้วแต่มีหน้าที่ที่จะต้องทำและรับผิดชอบด้วยกันทั้งนั้น เช่น บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงบุตร และอบรมสั่งสอนบุตรแต่ในทางที่ดี ส่วนบุตรก็มีหน้าที่เลี้ยงดูท่านในวัยชรา เชื้อฟ้าคำสั่งสอนของท่านและปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ แทนท่านได้ ฯลฯ

2.2 ศึกษาถึงอุดมการณ์สูงสุดของชีวิตมนุษย์ โดยแสดงให้เห็นว่า อะไร

ควรทำอะไรไม่ควรทำ เช่น การเสียสละชีพ เพื่อรักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การเสียสละชีพเพื่อสถาบันเหล่านี้ เราถือว่าเป็นอุดมการณ์สูงสุดของประชาชนชาวไทย และในอุดมการณ์ของลูกเสือก็มีว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” นี้แสดงให้เห็นว่า ลูกเสือยอมตายเสียดีกว่าเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัตย์ อีกตัวอย่างหนึ่ง โสเครตีส นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงของกรีก ยอมดื่มยาพิษตาย เพื่อรักษาเหตุผลหรืออุดมการณ์ ซึ่งในกาลต่อมาได้มีคนนำมากล่าวเปรียบเทียบกับว่า “ยอมเป็นโสเครตีสที่ผอมโซ ดีกว่าเป็นคนโง่ที่อ้วนพี” (คือเป็นคนมีเหตุผลและรักษาอุดมการณ์)

ดังนั้น อุดมการณ์ในชีวิต จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรปลูกฝังอบรมให้เกิดมีขึ้น

2.3 ศึกษาถึงความดีอันสูงสุด อะไรเล่าคือ ความดีอันสูงสุด ความดีอันสูงสุดในที่นี้หมายถึงความเหมาะสมในหน้าที่ที่พึงกระทำก่อน หรือหน้าที่เฉพาะหน้าที่สำคัญกว่า ความรู้สึกต่อความเหมาะสมในหน้าที่นั้นจะเป็นแรงผลักดันให้เรารีบทำหน้าที่เฉพาะหน้าก่อนหน้าที่อย่างอื่น เช่น เมื่อมีหน้าที่หลายอย่างเกิดขึ้นพร้อมกันไม่อาจทำหน้าที่พร้อมกันได้ ต้องเลือกทำสิ่งที่มีคุณค่าดีกว่า สูงกว่า ในเมื่อมีสิ่งอันมีคุณค่าด้วยกันหลาย ๆ อย่าง ตัวอย่างนักศึกษาคนหนึ่ง มีหน้าที่เรียนหนังสือ และกำลังจะเข้าสอบไล่ปลายปี ซึ่งเป็นภาคสุดท้ายของการศึกษา เขาได้รับโทรเลขจากบ้านมีใจความว่า “พ่อกำลังป่วยหนักขอให้รีบกลับบ้านด่วน” เขาจะอย่างไรดี ควรพักอย่างไรและทำหน้าที่อะไรเป็นอันดับแรก

ที่นี้ ความเหมาะสมในเรื่องหน้าที่อันสูงสุด จึงกำหนดได้โดยความดีอันสูงสุดของหน้าที่ที่สูงกว่า หน้าที่ที่สูงกว่าในที่นี้ก็คือ “การพยาบาลพ่อซึ่งกำลังป่วยหนัก” ส่วนการสอบนั้นถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญรองลงมา ดังนั้น จริยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์แห่งความดีอันสูงสุดและเป็นเรื่องของอุดมคติในชีวิตของมนุษย์

3. คำจำกัดความของคำว่า “จริยศาสตร์”

เจมส์ เซธ ได้กล่าวไว้ว่า “จริยศาสตร์คือ ศาสตร์ว่าด้วยหลักแห่งความประพฤติ และหลักเกณฑ์แห่งความประพฤติว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ”

มูฮิต กล่าวไว้ว่า “จริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยพฤติกรรมในแบบพื้นฐานแห่งการตัดสินใจที่ถูกต้อง หน้าที่ของจริยศาสตร์ก็คือ การให้กฎเกณฑ์ที่แน่นอนแก่พฤติกรรม ไม่ว่าจะพฤติกรรมนั้นจะถูกหรือผิด”

แมคเคนซี กล่าวไว้ว่า “จริยศาสตร์ คือการศึกษาถึงสิ่งที่ถูกและสิ่งดีในการกระทำ” ตามคำจำกัดความนี้ จริยศาสตร์จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นการศึกษาถึงความถูก

ต้องและความดี แต่ว่ายังมีข้อแตกต่างกันอยู่ก็ระหว่างความถูกต้องและความดี “Right” เราได้มาจากภาษาลาตินว่า “Rectus” ซึ่งหมายความว่าตรง หรือเป็นไปตามกฎ ดังนั้น พฤติกรรมที่ดีจะต้องคล้อยตามกฎส่วน “Good” มาจากภาษาเยอรมันว่า “Gut” ซึ่งหมายถึง สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อความดีอันสูงสุด ตามตัวอย่างนี้ ความดีก็คือ สิ่งที่น่าไปสู่ความดีอันสูงสุด

นักสัญชาตญาณนิยมกล่าวว่า “จริยศาสตร์ คือศาสตร์แห่งความถูกต้องนั้น เป็นแนวความคิดขั้นมูลฐาน มุ่งแสวงหากฎเกณฑ์ทางจริยศาสตร์เท่านั้น และกฎทางจริยศาสตร์เหล่านี้ก็เป็นกฎที่เกิดจากความคิดอันดีงามที่มีอยู่เสมอบุคคลก็ควรอาศัยกฎเหล่านี้ในการปฏิบัติหน้าที่”

นักเทววิทยากล่าวว่า “จริยศาสตร์คือ ศาสตร์แห่งความดี มิใช่ศาสตร์แห่งความถูกต้อง กฎต่าง ๆ นั้นมิใช่มีไว้เพื่อประโยชน์ของกฎ แต่มีไว้เพื่อบรรลุถึงความดีต่างหาก”

ตามความเห็นของนักเทววิทยานี้ พอจะอธิบายได้ว่า การเป็นอยู่โดยอาศัยกฎต่าง ๆ นั้น ถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรง เพราะเป็นเหตุให้ประสบความดีทางจริยธรรม การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ถูกต้องหรือผิดนั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมาตรฐานเรื่องความดี ดังนั้น จริยศาสตร์จึงมุ่งไปเพื่อความดีอันสูงสุดของมนุษย์ ความดีอันสูงสุดนั้นก็คือ จุดมุ่งหมายอันสูงสุดของชีวิต การกระทำอะไรก็ตาม ที่นำไปสู่ความดีอันสูงสุดนี้คือ ความดี ส่วนการกระทำใด ๆ ก็ตามที่ขัดขวางต่อความเจริญก้าวหน้า ถือว่า เป็นความชั่ว ด้วยเหตุนี้ จริยศาสตร์จึงมุ่งไปที่ความดีเลิศแห่งชีวิตของมนุษย์ ความถูกต้องและกฎต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงอุบายเพื่อเข้าถึงจุดมุ่งหมายเท่านั้น

ดังนั้น คำจำกัดความของจริยศาสตร์และแนวความคิดทางจริยศาสตร์ ตามความเห็นของนักปราชญ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันไปบ้าง แต่ก็มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ แมคแคนซี ได้รวบรวมเอาทัศนะที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้นเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จริยศาสตร์ต้องการ นั่นคือ การกระทำของเราควรมุ่งไปที่ความดีเลิศของเราเป็นที่ตั้ง เพราะว่า การกระทำของเรามีความสัมพันธ์กับกฎต่าง ๆ หรือหลักทั่ว ๆ ไปที่สอดคล้องกับสิ่งที่เราควรปฏิบัติ เพื่อบรรลุจุดประสงค์นี้ แต่การศึกษาถึงจุดประสงค์นี้จะต้องมุ่งไปในการแสวงหาความรู้ที่สัมพันธ์อยู่กับความดีในการปฏิบัติเช่นนั้นว่า เป็นสิ่งที่สำคัญกว่าและแน่นอนด้วย จุดมุ่งหมายทางจริยศาสตร์ในระดับต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์และระดับต่าง ๆ ในชีวิตของประชาชนที่ต่างฐานะกันนั้นอาจจะไม่เหมือนกันก็ได้ แต่เพราะจริยศาสตร์นั้น ไม่ได้ศึกษาถึงแง่ใดแง่หนึ่งโดยเฉพาะในการ

กระทำ หากแต่ศึกษาถึงการกระทำโดยส่วนรวม ดังนั้น จุดมุ่งหมายของจริยศาสตร์ ก็คือ ความรู้เรื่องจุดมุ่งหมายอันสูงสุด ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของเราแต่ละคนนี้เรียกว่า ความดีอันสูงสุด เมื่อขาดความรู้เรื่องความดีอันสูงสุดนี้ จึงเป็นไปไม่ได้ที่เราจะตัดสินใจว่า อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำ หรือไม่ควรทำ

โดยนัยนี้ แมคแคนซ์จึงกล่าวได้ว่า “จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความดีอันสูงสุด มีความสัมพันธ์อยู่กับชีวิตมนุษย์นั่นคือ ลัทธิจะอันแท้จริง”

4. ลักษณะของจริยศาสตร์

จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติอันสูงสุด ที่มีความสัมพันธ์อยู่กับชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์กล่าวถึงลักษณะที่ดีหรือเลวแห่งความประพฤติของมนุษย์ โดยเปรียบเทียบความประพฤตินั้นกับความดีเลิศทั้งหลาย และยังบ่งถึง ความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด ธรรมและอธรรมที่แตกต่างของคนเรา ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าจริยศาสตร์เป็นกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติของมนุษย์

5. วิธีการของจริยศาสตร์

นักปราชญ์ทางจริยศาสตร์ มีความเห็นว่า จริยศาสตร์ใช้วิธีการหลายอย่าง ในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ทางศีลธรรม เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่ขัดแย้งกันเหล่านี้ เราจึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีการต่าง ๆ ของจริยศาสตร์ ดังนี้

5.1 วิธีการทางกายภาพและชีววิทยา

การกระทำและพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับสัตว์ คือ มีการวิวัฒนาการการเจริญเติบโต การกินอยู่ การสืบพันธุ์และการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จึงหลีกเลี่ยงจากอันตราย มุ่งแสวงหาความสุข ส่วนลักษณะที่มนุษย์แตกต่างจากสัตว์คือ การที่มนุษย์มีมันสมองรู้จักคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผลและมีคุณธรรมประจำใจ เพราะฉะนั้น ในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ทางศีลธรรมนั้น จึงวิเคราะห์จากพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาให้ปรากฏการกระทำที่เป็นไปเพื่อความสุข เรียกว่า ความดี ส่วนการกระทำที่เป็นไปเพื่อความทุกข์เรียกว่า ความชั่ว

แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการของจริยศาสตร์ ไม่ใช่วิธีการเดียวกันกับวิธีการทางกายภาพหรือชีววิทยา เพราะศีลธรรมมีธรรมชาติหรือคุณลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง

5.2 วิธีการทางประวัติศาสตร์

จริยศาสตร์ มีหน้าที่กำหนดคุณค่าทางศีลธรรมของมนุษย์ ในแต่ละยุคแต่ละสมัยและจริยศาสตร์ไม่ได้เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ แต่จริยศาสตร์เกี่ยวข้องกับ

กับคุณค่าทางศีลธรรมในประวัติศาสตร์เท่านั้น เช่น ในสมัยโบราณ หญิงชาวอินเดียที่มีสามีตายแล้วถูกเผาอยู่บนกองไฟ ตนเองมีความจงรักภักดีต่อสามีจะอยู่ต่อไปสู้กับชะตาชีวิตในโลกกว้าง ก็เกรงว่าจะลำบากจึงตัดสินใจกระโดดเข้ากองไฟตายตามสามี ซึ่งในสังคมอินเดียสมัยนั้นยกย่องว่าเป็นผู้กล้าหาญ ด้วยเหตุนี้ จึงมีชื่อเรียกผู้หญิงว่า “สตรี” (ผู้กล้าหาญ)

5.3 วิธีการทางจิตวิทยา

มีนักปรัชญาบางท่าน เช่น ฮิวม์ เบนแรม มิลล์ และเบนเป็นต้น ถือว่าวิธีการของจิตยศาสตร์มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิธีการทางจิตวิทยาอย่างใกล้ชิด เพราะว่าจิตยศาสตร์ตัดสินความดีอันสูงสุดของมนุษย์ โดยอาศัยแรงจูงใจ เจตนา และพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นส่วนประกอบสำหรับการตัดสิน จริยอยู่จิตวิทยาสามารถแสดงธรรมชาติและบ่อเกิดแห่งปรากฏการณ์ทางศีลธรรมได้ แต่ไม่สามารถแสดงให้เราเห็นคุณค่าความถูกต้อง ความผิดทางศีลธรรมได้

ด้วยเหตุนี้ เราพอสรุปได้ว่า จิตวิทยาสามารถบอกข้อเท็จจริงทางศีลธรรมแก่เราได้ ส่วนจิตยศาสตร์สามารถบอกอุดมคติทางศีลธรรมแก่เราได้

5.4 วิธีการทางอภิปรัชญา

นักปรัชญาบางท่าน เช่น เฮเกิลและกรีน เป็นต้น ถือว่า อุดมคติทางศีลธรรมของมนุษย์นั้น มาจากธรรมชาติแห่งความเป็นจริง กล่าวคือ อุดมคติทางศีลธรรมนั้นต้องได้มาจากบุคคลผู้ได้พบความจริงอันสูงสุด คือ พระเจ้าเท่านั้น เป็นผู้มีศีลธรรมสมบูรณ์ มีวิญญูณเป็นอมตะ

เมื่อพิจารณาดูทัศนะดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่ค่อยจะถูกต้องนัก เพราะจิตยศาสตร์เป็นศาสตร์นามธรรม ซึ่งเกี่ยวกับอุดมคติทางศีลธรรมโดยตรง ดังนั้น จึงเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้และจะเป็นวิธีการทางอภิปรัชญาไม่ได้อีกด้วย

5.5 วิธีการที่แท้จริงของจิตยศาสตร์

จิตยศาสตร์ ใช้วิธีสังเกตพิจารณาความจริงซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางศีลธรรมจัดประเภทศีลธรรมและความดีชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังอธิบายศีลธรรม โดยยึดเอาความดีอันสูงสุดเป็นแม่บท ซึ่งความดีอันสูงสุดนี้อยู่เหนือข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์

ดังนั้น วิธีการของจิตยศาสตร์ จึงเป็นวิธีที่มีเหตุผลโดยการสังเกตความจริงและพิจารณาความจริง

6. ความแตกต่างระหว่างศาสตร์รูปธรรมกับศาสตร์นามธรรม

(Difference between Positive and Normative Science)

1. ศาสตร์รูปธรรมศึกษาถึง “สิ่งที่เป็นจริง” ส่วนศาสตร์นามธรรมนั้นศึกษาถึง “สิ่งที่ควรจะเป็น” กล่าวคือ ศาสตร์รูปธรรม ศึกษาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ส่วนศาสตร์นามธรรมศึกษาถึงความดี ความงาม และคุณค่า อันสูงสุด ศาสตร์รูปธรรมศึกษาถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติและกฎต่าง ๆ ที่ปรากฏชัดในความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลในธรรมชาตินั้น คือ ศึกษาถึงความเป็นจริงของโลก ส่วนเนื้อหาในการศึกษาของศาสตร์นามธรรมนั้น มิได้ศึกษาถึงสิ่งที่เป็นจริง หากแต่ศึกษาสิ่งที่ควรจะเป็น ดังนั้นผลสรุปของศาสตร์ชนิดนี้ จึงไม่เกี่ยวกับเรื่องข้อเท็จจริง แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยม ความดีอันสูงสุดและมาตรฐานอันสูงสุดทางศีลธรรม ศาสตร์รูปธรรมหรือวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ศึกษาถึงกระบวนการของโลกทางกายภาพ ส่วนศาสตร์นามธรรม เช่น ตรรกวิทยา จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ศึกษาถึงความจริง ความดีและความงาม ตามลำดับ

โดยนัยนี้ ศาสตร์ทั้ง 3 เหล่านี้ จึงกำหนดคุณค่าของความรู้ ความเข้าใจและความดีในบุคคล

2. ศาสตร์รูปธรรมมีความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ ส่วนศาสตร์นามธรรมมีความสัมพันธ์ คุณค่า ความดี และความงาม จากการที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นที่แน่ชัดว่า ขอบเขตของศาสตร์ทั้งสองนั้นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

3. ขอบเขตของศาสตร์นามธรรมนั้นกว้างขวางกว่า ข้อสรุปของศาสตร์รูปธรรมนั้นเห็นได้จากสารัตถะในด้านที่แคบกว่า ดังนั้น จึงเป็นการศึกษาข้อเท็จจริงทั้งหลายในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนขอบเขตของศาสตร์นามธรรมนั้น มีเนื้อหาที่ต้องศึกษามากกว่าด้วยเหตุนี้ในการกระทำทุกอย่าง จึงเกิดการถกถึงเรื่องความดี ความจริงและ ความงามขึ้น

4. ความจริงของศาสตร์รูปธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงโดยแท้ ส่วนความจริงของศาสตร์นามธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับความจริงที่สูงสุด หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสำคัญของคุณค่า ความดีและความงาม เมื่อเปรียบเทียบข้อเท็จจริงเหล่านี้กับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แล้ว จะเห็นว่า ศาสตร์ต่าง ๆ อยู่เหนือข้อเท็จจริงบางประการเท่านั้น เพื่อความเข้าใจง่ายขึ้นเกี่ยวกับศาสตร์รูปธรรมและศาสตร์นามธรรมโปรดดูตาราง ดังนี้-

ศาสตร์รูปธรรม	ศาสตร์นามธรรม
1. ศึกษาสิ่งที่เป็นจริง	1. ศึกษาสิ่งที่ควรจะเป็น
2. ศึกษาข้อเท็จจริงต่าง ๆ	2. ศึกษาคุณค่าต่าง ๆ
3. มีขอบเขตจำกัดกว่า	3. มีขอบเขตกว้างขวางกว่า

4. ตัดสินสิ่งต่าง ๆ ที่ข้อเท็จจริง 4. ตัดสินสิ่งต่าง ๆ ที่คุณค่า

โดยนัยนี้ เราจะเห็นลักษณะของจริยศาสตร์ว่า เน้นในเรื่องความดี สิ่งที่ดีควรจะเป็นสิ่งที่ควรจะทำและคุณค่าต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์

7. จริยศาสตร์ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

แมคเคนซีไม่เรียกจริยศาสตร์ว่า เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เพราะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติศึกษาอยู่ในขอบเขตที่จำกัดของข้อเท็จจริงของโลกและประสบการณ์ของคนเรา ส่วนจริยศาสตร์มีความสัมพันธ์อยู่กับการปฏิบัติของคนเราทุกอย่าง ดังนั้นแมคเคนซีจึงได้กล่าวว่า “ตามความรู้สึกละแล้ว จริยศาสตร์ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ โดยประการทั้งปวง ถ้าหากเป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติแล้ว พวกเราก็เข้าใจการศึกษาส่วนจำกัดบางส่วนของประสบการณ์ของมนุษย์ แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับปรัชญามากกว่า คือ ศึกษาถึงประสบการณ์ทั้งหมด”

ส่วนเฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ และนักปรัชญาอื่น ๆ บางคน ยอมรับจริยศาสตร์ว่าเป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และได้พยายามทำให้กฎต่าง ๆ ทางจริยศาสตร์กับกฎต่าง ๆ ทางชีววิทยามีความสัมพันธ์กัน โดยเข้าใจว่า จริยศาสตร์นี้เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาศาสตร์ทางสังคมและชีววิทยา

มูฮิต มีความเห็นว่า จริยศาสตร์นั้นแตกต่างจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เพราะมีข้อแตกต่างกันดังต่อไปนี้.-

1. จริยศาสตร์ มีระเบียบแบบแผนเป็นส่วนเฉพาะ ส่วนวิทยาศาสตร์ธรรมชาติอธิบายถึงข้อเท็จจริงอันหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับอีกอันหนึ่ง แต่จริยศาสตร์ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความจริงทางจริยศาสตร์ ในการอธิบายถึงความดีอันสูงสุดและอุดมคติอันสูงสุด เพราะว่าจริยศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์นามธรรม

2. จริยศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิต พฤติกรรม จุดมุ่งหมายของมนุษย์โดยตรง ส่วนวิทยาศาสตร์ธรรมชาติถือว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุ เพราะว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสังคมอย่างจำเป็น แต่ในทางจริยศาสตร์แล้ว มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีอิสระและมีความรู้สึกนึกในการกระทำของตนเอง ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่กับผลแห่งความดีอันสูงสุดของเขา ดังนั้น มนุษย์จึงเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลและรู้จักคิดสร้างสรรค์

3. จริยศาสตร์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปรัชญามากกว่า การกล่าวถึงข้อเท็จจริงนั้น ไม่อาจจะอธิบายถึงคุณลักษณะและความประพฤติทางจริยศาสตร์ได้ เพราะจริยศาสตร์กำหนดคุณค่าแห่งความประพฤติของมนุษย์และกล่าวถึงความดี ความชั่วที่

สัมพันธ์กันอยู่ ดังนั้นจริยศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์กันกับปรัชญาอย่างใกล้ชิด

4. จริยศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์ทางปฏิบัติ เพียงแต่ชี้แนวทางให้เราทราบถึงวิธีที่จะทำงานบางอย่างที่เราสามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างได้อย่างไร แต่ไม่ได้หมายถึงวิธีที่จะเข้าถึงจุดมุ่งหมายนั้น ตัวอย่าง เช่น วิทยาศาสตร์ทางการแพทย์เป็นศาสตร์ทางปฏิบัติที่บอกให้เราทราบถึงวิธีที่จะรักษาโรคชนิดต่าง ๆ แต่ไม่ได้มุ่งไปในเรื่องความดี เพียงแต่ศึกษาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เป็นบ่อเกิดแห่งความเป็นผู้มีสุขภาพดีเท่านั้น จริยศาสตร์พยายามศึกษาว่า อะไร เป็นจุดมุ่งหมายอันสูงสุดในชีวิตและให้การตัดสินใจในทางที่ถูกต้อง จริยศาสตร์บอกให้เราทราบว่า คุณธรรมคืออะไร แต่ไม่ได้หมายความว่า จริยศาสตร์นั้นสร้างให้เราเป็นนักบุญ

5. จริยศาสตร์ให้กฎเกณฑ์บางอย่างแก่เราที่สัมพันธ์กับความประพฤติและคุณลักษณะที่ดี แต่ไม่ได้แนะนำว่า วิธีการนั้นมีประโยชน์อย่างไร และนี่ก็ไม่ได้หมายความว่า จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่วัดด้วยทฤษฎีล้วน ๆ การศึกษาจริยศาสตร์มีผลต่อความประพฤติ การกระทำและคุณลักษณะของเราโดยตรง

8. จริยศาสตร์ไม่ใช่ศิลปะ

จริยศาสตร์ไม่ใช่ศิลปะและศิลปะนั้นก็ไม่ใช่จริยศาสตร์ ผลของศิลปะขึ้นอยู่กับแบบภายนอกของมันเอง ส่วนผลของจริยศาสตร์ขึ้นอยู่กับขบวนการภายใน คือ เจตนาและแรงจูงใจ จริยศาสตร์และศิลปะมีข้อแตกต่างกันดังนี้ -

1. พื้นฐานของจริยศาสตร์และศิลปะนั้นแตกต่างกัน ศิลปะขึ้นอยู่กับผลภายนอก ส่วนจริยศาสตร์ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและเจตนา แมคเคนซีได้กล่าวว่า “ผลอันสูงสุดของศิลปะคือการบรรลุความสำเร็จในการทำงาน ส่วนจริยศาสตร์นั้น ผลอันสูงสุดคือ แรงจูงใจภายในหรือจุดมุ่งหมายภายใน”

2. กฎเกณฑ์ของจริยศาสตร์และศิลปะแตกต่างกัน พื้นฐานของคุณภาพทางจริยศาสตร์ คือ เจตนาหรือความตั้งใจ ส่วนศิลปะ คือ ความชำนาญในการทำงาน เมื่อผลภายนอกปรากฏออกมาเป็นความดีและการปฏิบัติอาจไม่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์ก็ได้ ถ้าเจตนาไม่ดี คานท์ได้กล่าวว่า “เจตนาดีเป็นความดีในตัวเอง ไม่ใช่เจตนาแสดงออกมาในทางที่ดีหรือให้ผลดีอะไรและไม่ใช่เพราะความเหมาะสมของความดีเพื่อที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้บางอย่าง แต่ในความเป็นจริงแล้ว การกระทำต้องอาศัยเจตนาที่มีคุณธรรม ส่วนศิลปะขึ้นอยู่กับความสามารถของนักศิลปิน มิใช่เจตนาของนักศิลปิน”

3. ความแตกต่างระหว่างนักจริยธรรมกับนักศิลปิน นักจริยธรรมต้องทำความดีอยู่เสมอ เพราะคุณภาพทางจริยศาสตร์ขึ้นอยู่กับกรกระทำเท่านั้น ส่วนนักศิลปินจะ

เป็นนักศิลปินได้เพราะความสามารถของเขาต่างหาก แมคเคนซีกล่าวว่า “ช่างเขียนที่ดีคือ ผู้ที่สามารถเขียนภาพได้อย่างสวยงาม ส่วนคนดี ไม่ใช่ผู้สามารถเขียนภาพได้สวยงามเช่นนั้น แต่หมายถึงผู้ที่กระทำอะไรต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม” เราเรียกบุคคลที่พูดความจริงอยู่เสมอว่าเป็นคนซื่อสัตย์ แต่ไม่มีใครในสังคมยอมรับนับถือเขาเพราะเหตุที่ว่าเขาพูดความจริงเพียงอย่างเดียว เขาต้องทำหน้าที่การงานไปด้วย เพื่อพิสูจน์คำพูดของเขา ที่นี้เราพูดได้เต็มปากว่า “เขาเป็นคนซื่อสัตย์ หรือ เป็นคนพูดจริงทำจริง” ดังนั้นคุณภาพทางจริยศาสตร์จึงขึ้นอยู่กับการกระทำ

นักศิลปินสร้างสรรค์งานทางวัตถุ ส่วนนักจริยธรรมสร้างความคิดโดยอาศัยเจตนาดีเป็นที่ตั้ง เพราะจริยธรรมขึ้นอยู่กับพลังทางคุณลักษณะภายใน ส่วนศิลปะขึ้นอยู่กับความสามารถของนักศิลปิน

4. ความแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องการสอน ศิลปะเป็นเรื่องที่สอนกันได้ ส่วนจริยศาสตร์เป็นเรื่องที่สอนกันไม่ได้ และไม่มีกฎอันใดที่บัญญัติไว้เป็นกฎทางจริยศาสตร์โดยตรง เพราะกฎนี้ขึ้นอยู่กับความปรารถนาที่เต็มใจของบุคคล ส่วนครูผู้สอน สามารถสอนได้แต่เพียงศิลปะ นักศิลปินเป็นจำนวนมากได้กลายเป็นผู้มีชื่อเสียงตามอาจารย์ของตน แต่ในเรื่องเช่นนี้ ไม่ปรากฏว่ามีในฝ่ายจริยศาสตร์เลย

5. ศิลปะเป็นสิ่งที่มีความแต่กำเนิด ส่วนจริยศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความในภายหลัง ความสามารถทางศิลปะนั้นเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด นักศิลปินผู้ยิ่งใหญ่เกิดมาเพื่อความยิ่งใหญ่ และก็มีชื่อเสียงเช่นนั้นตั้งแต่แรกเกิดทีเดียว ส่วนนักจริยธรรมต้องอาศัยการปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักศีลธรรมในภายหลัง เหตุนี้ จริยศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่ต้องอบรมป้อนนิสัยให้ดีขึ้นในภายหลัง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จริยศาสตร์จึงไม่ใช่ศิลปะ แต่ไม่ควรสรุปเองง่าย ๆ ว่าทั้งสองอย่างนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้ที่สนับสนุนความคิดที่ว่า “ศิลปะเพื่อศิลปะ” นั้นเชื่อว่าศิลปะมีจุดมุ่งหมายในตัวเอง แต่ไม่ได้เชื่อว่า ความดีงามหรือความผาสุกจะเกิดมาจากศิลปะนั้น เพราะศิลปะบางชิ้น เป็นสิ่งที่ทำลายจริยธรรมของมวลชน แต่ก็ยังครองความเป็นศิลปะอยู่ได้ นอกจากนี้ คนชั่วบางคนอาจผลิตงานทางศิลปะอันล้ำค่าได้ แต่เขาไม่ควรได้รับการยกย่องว่า “เป็นคนดี” และการที่เขาเป็นคนไร้จริยธรรมนั้น จะทำให้งานทางศิลปะของเขาขาดความสำคัญอย่างแน่นอน นี่คือการสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับจริยศาสตร์ ดังนั้น ศิลปะอันยิ่งใหญ่และเป็นประโยชน์แก่คนทั่วไป จึงต้องตั้งอยู่บนรากฐานของจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นอันตรายทางจิตใจของมวลชน

อีกประการหนึ่ง มนุษย์เราเกิดมาเพื่อพัฒนาตนให้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม รวมทั้งส่วนตน และส่วนสังคม นักศิลปินจึงไม่ควรละเลยจริยธรรมเสีย ควรให้ศิลปะและคุณธรรมควบคู่กันไปในชีวิต.

9. คำว่า “ความดี” คืออะไร “ความชั่ว” คืออะไร

นักปรัชญาทั่วไป เช่น จี. อี. มัวร์ ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า “ความดี” คือ คุณสมบัติที่มีอยู่ตามธรรมชาติ, เป็นสิ่งที่เราเข้าใจได้, เป็นเอกภาพ, จำกัดลงไปไม่ได้, (คือไม่แน่นอน) และแบ่งแยกไม่ได้ สำหรับผู้เขียนขอแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “ความดี” ไว้ ณ ที่นี้ว่า ความดี คือ สิ่งที่เราทำไปแล้ว ตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อน เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่เราทำไปแล้วนั้น เป็นประโยชน์เกื้อกูลโดยประการทั้งปวง

10. ทศนะทางศาสนาเกี่ยวกับเรื่อง “ความดี”

คำว่า “ความดี” ตรงกับคำว่า “กุศล” ในพุทธศาสนา หรือ บุญ ในศาสนาอื่น ๆ. ดังนั้น คำว่า “ความดี” หรือ บุญ กุศล เมื่อกล่าวโดยธรรมชาติแล้ว คือ คุณสมบัติทางจิตใจของมนุษย์ กล่าวโดยเหตุ ความดี หรือ บุญ กุศล คือ คุณธรรมเป็นเครื่องชำระจิตใจให้สะอาด บริสุทธิ์ และผ่องใส และกล่าวโดยผลแล้ว ความดี หรือ บุญ กุศล คือ ความสุข ที่เราได้รับ

ส่วนคำว่า “ความชั่ว” หรือ บาป นั้น มีนัยตรงกันข้ามกับที่กล่าวมานี้ นอกจากนี้ พุทธศาสนายังได้สอนมูลเหตุที่บุคคลทำดีแล้วได้ดี มูลเหตุให้บุคคลทำความดี และมูลเหตุที่บุคคลทำดีแล้วไม่ได้ดี ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. มูลเหตุให้บุคคลทำความดี

- 1) เกิดหรืออยู่ในถิ่นหรือประเทศที่เจริญรุ่งเรือง
- 2) ตั้งตนไว้ในทางดี
- 3) คบเพื่อนดี คือ มีกัลยาณมิตร
- 4) มีความดีที่ทำไว้ในชาติก่อน

2. มูลเหตุที่บุคคลทำดีแล้วได้ดี

- 1) ทำดีในสถานที่อันเหมาะสม คือ ต้องเลือกสถานที่ทำความดี
- 2) ทำความดีกับคนดี คือ ต้องเลือกทำความดีกับคนดี เช่น พระ หรือ กัลยาณชน ฯลฯ
- 3) ทำความดีถูกต้องและเหมาะสมตามกาลเวลา
- 4) ทำความดีแล้วติดตามความดี เปรียบเหมือนการปลูกต้นไม้แล้วรดน้ำพรวนดิน

3. มวลเหตุที่บุคคลทำความดีแล้วไม่ได้ดี

- 1) ทำความดีผิดสถานที่ คือ ทำความดีไม่เลือกสถานที่
- 2) ทำความดีผิดบุคคล คือ ทำความดีกับคนชั่ว คนเนรคุณ เป็นต้น
- 3) ทำความดีผิดกาลเวลา คือ ไม่เลือกกาลเวลาในการทำความดี
- 4) ทำความดีแล้วไม่ติดตามความดีที่ทำไว้ เปรียบเหมือนปลูกต้นไม้แล้วไม่รดน้ำพรรวนดิน

11. คุณธรรมทางศีลธรรมและคุณธรรมพิเศษ

1. **คุณธรรมทางศีลธรรม** คือ รูปแบบทั่ว ๆ ไปของคุณธรรม เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความรู้จักประมาณ ความมีเกียรติ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ

คนที่มีคุณธรรมทางศีลธรรม คือคนเช่นไร? เราพอจะกล่าวได้ว่า คือ คนที่เคารพกฎศีลธรรมและประเพณีอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับปฏิบัติตามคุณธรรมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นับว่าเป็นการยากที่จะเรียกว่า คนนี้ดี หรือคนนั้นชั่ว เพราะว่า คนดีบางครั้งก็มีความหลงผิดกระทำความชั่วลงไปได้เหมือนกัน ส่วนคนชั่วบางครั้งก็อาจกลับกลายเป็นคนดีขึ้นมาได้ในเมื่อเขามีมโนธรรม

เพราะฉะนั้น คนที่มีคุณธรรมทางศีลธรรม โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับนิสัยของแต่ละบุคคลที่ชอบแสวงหาจุดมุ่งหมายที่จะพึงบรรลุได้ด้วยความจริงใจ

ลักษณะของจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์เหล่านี้ บางส่วนก็ขึ้นอยู่กับความสามารถพิเศษทางธรรมชาติของแต่ละบุคคล และบางส่วนก็ขึ้นอยู่กับความปรารถนาและรสนิยมของเขา เพราะว่าคนเราแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในชีวิตไม่เหมือนกัน

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรฐานทางจริยศาสตร์ชั้นสูงสุดจะเป็นความดีทั้งของปัจเจกชนและของสังคม มาตรฐานที่เป็นความดีของปัจเจกชนอาจห้ามคนไม่ให้ประกอบอาชีพบางอย่างซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เช่น การค้าขายเฮโรอีน และยาเสพติดอื่น ๆ และมาตรฐานที่เป็นความดีของสังคมก็จะห้ามการกระทำต่าง ๆ เช่น การผลิตเหรียญเงินปลอมซึ่งเป็นภัยต่อชุมชน

2. **คุณธรรมพิเศษ** หมายถึง ความสามารถพิเศษในการบรรลุจุดประสงค์ที่ดีที่เราตั้งเอาไว้ และในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ติงาม ความสามารถพิเศษนี้ต้องรวมถึงเจตจำนงที่จะกระทำสิ่งที่ดีด้วยเหมือนกัน คุณธรรมพิเศษบางส่วนขึ้นอยู่กับพรสวรรค์ทางธรรมชาติ และทุกคนไม่ใช่จะบรรลุคุณธรรมพิเศษได้ทั้งหมด

การแบ่งแยกคุณธรรมออกเป็นคุณธรรมทางศีลธรรม และคุณธรรมพิเศษ มีความเหมาะสมทางจริยศาสตร์ เพราะโดยทั่วไปแล้ว เราเข้าใจว่าคุณธรรมเป็นคุณสมบัติของบุคคลซึ่งทำให้ผู้มีคุณธรรมรู้จักแสวงหาคุณงามความดีและทำให้เขาได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันดีเลิศ ทั้งในด้านความประพฤติทั่วไป (คุณธรรมทางศีลธรรม) หรือขอบเขตที่จำกัดแห่งความประพฤติ (คุณธรรมพิเศษ)

จริยศาสตร์ทุกระบบถือว่าคุณธรรมพิเศษเป็นความดีเพื่อผลประโยชน์ของคุณธรรมพิเศษนั่นเอง คุณธรรมทางศีลธรรมและคุณธรรมพิเศษทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และทั้งสองก็เป็นส่วนสมบูรณ์ของกันและกัน คุณธรรมทางศีลธรรมจะไม่มี ความหมายอะไร ถ้าปราศจากคุณธรรมพิเศษ โดยการแสดงออกทางด้านปฏิบัติ เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะมีความหมายอะไรเล่า ถ้าไม่มีการช่วยเหลือคนอื่นให้ได้รับความ สุข ความสมหวัง เพราะว่าจุดมุ่งหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ก็คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นให้ได้รับบรรลุจุดประสงค์อันดีงาม

อนึ่ง ความซื่อสัตย์สุจริต จะมีค่าหรือความหมายอะไรเล่า? ถ้าไม่มีการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลด้วยกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป คุณธรรมทางศีลธรรมก็คือรูปแบบต่าง ๆ ที่จัดระเบียบ การปฏิบัติคุณธรรมพิเศษให้บรรลุถึงความดีสูงสุด

12. ความดีเชิงจิตวิสัยและความดีเชิงวัตถุวิสัย

(Subjective good and Objective good)

1. ความดีเชิงจิตวิสัย หมายถึง ความดีที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น ความเมตตา ความกรุณา ความยุติธรรม และความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ฯลฯ ความดีเชิงจิตวิสัยนี้ต้องแสดงออกมาในลักษณะที่พึงปรารถนา และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปด้วย
2. ความดีเชิงวัตถุวิสัย หมายถึง ความดีที่เกิดจากวัตถุ เช่น ปัจจัย 4 มี อาหาร ที่อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษยชาติได้ และความดีเชิงวัตถุวิสัยนี้ หมายถึงความดีที่มีอยู่ในฐานะเป็นสิ่งที่เรารับรู้และเข้าใจได้

นอกจากนี้ ความเป็นผู้มีสุขภาพดีก็เป็นความดีเชิงวัตถุวิสัย เพราะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความดีเชิงจิตวิสัย

13. ความดีของปัจเจกชนและความดีของสังคม

(Individual good and Social good)

ความดีของปัจเจกชน หมายถึงความดีที่บุคคลบุคคลหนึ่งกระทำด้วยความรู้สึกสำนึกกว่าเป็นความดีที่ตนควรกระทำ เช่น การศึกษาเล่าเรียน การเลี้ยงดูบิดา มารดาในเวลาที่ทำนุชราภาพแล้ว การปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง เป็นต้น และผลของความดีนั้นก็บังเกิดแก่บุคคลผู้กระทำเท่านั้น

ความดีของสังคม หมายถึง ความดีที่กลุ่มบุคคลกระทำด้วยความรู้สึกสำนึกกว่าเป็นความดีที่ควรกระทำร่วมกัน เช่น การที่กลุ่มนักเรียน กลุ่มนักศึกษา ร่วมมือร่วมใจกันสละโลหิตให้แก่สภากาชาดไทย ตลอดจนร่วมกันเสียสละสิ่งของต่าง ๆ ให้แก่คนยากจน เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และผลของการกระทำความดีเช่นนี้ ก็บังเกิดแก่กลุ่มบุคคลผู้กระทำ ซึ่งเป็นการสร้างเกียรติยศชื่อเสียง ให้แก่สถาบันการศึกษาของตน

14. ปัญหาสำคัญของจริยศาสตร์

(The main problem of Ethics)

เมื่อกล่าวโดยทั่วไปแล้ววิทยาการสาขาต่าง ๆ ย่อมมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น จริยศาสตร์ก็เช่นเดียวกันย่อมมีปัญหาที่สำคัญที่ควรศึกษาดังต่อไปนี้.-

1. ปัญหาทางจิตวิทยา

จริยศาสตร์ในฐานะที่เป็นศาสตร์นามธรรมได้กล่าวถึงอุดมคติทางจริยศาสตร์และอะไรเล่าคืออุดมคติอันสูงสุดของจริยศาสตร์ อุดมการอันสูงสุดก็คือความดีสูงสุด (Ultimate-good) ซึ่งเราควรแสวงหาและพัฒนาตนเองเพื่อให้เข้าถึงอุดมคติอันสูงสุด ดังกล่าว แต่การแสวงหาความดีสูงสุดนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงความประพฤติ อุปนิสัย เจตจำนง ความปรารถนา ฯลฯ เพราะถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้แล้วก็เป็นการลำบากที่จะเข้าใจความดีสูงสุด

อุดมคติทางจริยศาสตร์แสดงออกมาในรูปแบบของความประพฤติ ความประพฤติเป็นกระจกเงาส่องให้เราเห็นอุปนิสัย เรารู้อุปนิสัยได้จากนิสัยและนิสัยก็ก่อให้เกิดเจตนาทางปฏิบัติ เราทราบว่าในเจตนาอันมีแรงจูงใจและความตั้งใจแฝงอยู่เบื้องหลังการกระทำนั้นอาจจะเป็นไปได้โดยเจตนาหรือถูกบังคับก็ได้

โดยนัยนี้ การศึกษาข้อเท็จจริงทางจิตวิทยาเหล่านี้ก็อยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์นั่นเอง

2. ปัญหาการตัดสินใจทางศีลธรรม

ปัญหาขั้นมูลฐานของจริยศาสตร์ก็คือ การตัดสินใจทางศีลธรรม การตัดสินใจเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการศึกษาทางจิตวิทยาดังกล่าวแล้วข้างต้น

ดังนั้น ปัญหาของจริยศาสตร์ก็คือการรู้ ลักษณะของการตัดสินเหล่านี้ซึ่ง
ได้แก่เนื้อหาและมาตรฐานทางศีลธรรม
การตัดสินทางศีลธรรมคืออะไร?

การตัดสินทางศีลธรรมเป็นพฤติกรรมของจิตซึ่งบอกให้เราทราบว่าอะไรผิดอะไร
ถูก ตัดสินที่การกระทำและเจตนามีอุดมคติทางศีลธรรมเป็นพื้นฐาน คือนำเอาการกระทำไป
เทียบกับมาตรฐานทางศีลธรรม หรือนำเอามาตรฐานทางศีลธรรมมาเป็นเครื่องวัดการ
กระทำ แล้วตัดสินว่าถูกหรือผิดและต้องวินิจฉัยเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น กรณีการมีภรรยา
หลายคนหรือการมีสามีหลายคนซึ่งอาจเป็นการดีก็ได้ หรือไม่ดีก็ได้สุดแล้วแต่กรณีแวดล้อม
อื่น ๆ

การตัดสินทางศีลธรรม ประกอบด้วยผู้ตัดสิน เรื่องที่ถูกตัดสินและมาตรฐานการ
ตัดสินซึ่งถือเอามาตรฐานทางศีลธรรมนั่นเองเป็นเกณฑ์พิจารณา

การตัดสินทางศีลธรรมนั้นแตกต่างจากการตัดสินทางตรรกวิทยาและสุนทรีย-
ศาสตร์ การตัดสินทางตรรกวิทยา มุ่งไปที่อุดมคติทางความจริง การตัดสินทางสุนทรีย-
ศาสตร์ มุ่งไปที่อุดมคติทางความงาม ส่วนการตัดสินทางศีลธรรมมุ่งไปที่อุดมคติ คือ
ความดีอันสูงสุด

นอกจากนี้ การตัดสินทางศีลธรรมต้องควบคู่กันไปกับความรับผิดชอบทาง
ศีลธรรมและความรู้สึกทางศีลธรรม ความรับผิดชอบทางศีลธรรมคืออะไร? ความรับผิดชอบ
ทางศีลธรรมคือความรู้สึกต่อหน้าที่ที่ควรทำ การตัดสินทางศีลธรรมคือ ความรู้สึก
รับผิดชอบต่ออันมีประจำอยู่ในอุปนิสัยและควบคู่กันไปกับความรู้สึกทางศีลธรรม

เมื่อเราตัดสินการกระทำใดว่าถูก เรามีความรู้สึกสบายใจ พอใจ แต่เมื่อเรา
ตัดสินการกระทำว่าผิด เรามีความรู้สึกภายใต้ความรับผิดชอบทางศีลธรรมเหมือนกับ
ว่าไม่ควรทำเช่นนั้น และรู้สึกไม่สบายใจ ความรู้สึกสบายใจ ไม่สบายใจ อึดใจและความทุกข์
ใจเป็นต้นนี้เรียกว่า ความรู้สึกทางศีลธรรม

3. ใครเป็นผู้ตัดสินศีลธรรม

ปัญหาการตัดสินทางศีลธรรมก็เกิดขึ้นมาว่าใครเป็นผู้ตัดสินว่าการกระทำ
ต่าง ๆ ของคนเรานั้นถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว ถ้าจะตอบโดยอาศัยหลักจริยศาสตร์ทั่วไป
แล้ว ก็พอจะตอบได้ว่า ผู้ตัดสินทางศีลธรรมนั้นคือ บุคคลผู้ชำนาญทางศีลธรรม และ
ตัวเราเอง

นอกจากนี้ ความผิดหรือความถูกทางศีลธรรม ย่อมได้รับการตัดสินจากตัว
บุคคลผู้ทำนั่นเอง ซึ่งบุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีเหตุผล และอุดมคติทางศีลธรรมอันสูงส่งจึงจะ

สามารถเป็นผู้ตัดสินทางศีลธรรมได้

เกี่ยวกับเรื่องนี้ เราต้องแบ่งบุคคลออกเป็น 2 คน คือ คนหนึ่งเป็นผู้ตัดสิน อีกคนหนึ่งเป็นผู้ถูกตัดสิน

ในกรณีเดียวกันนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “จงเป็นโจทก์ตนเอง เป็นจำเลยตนเอง และพิจารณาตนเองโดยธรรม”

ถ้าเราสามารถพิจารณาตนเองได้เหมือนกับที่เราพิจารณาคณะอื่น ความยุติธรรมในการตัดสินตนเองก็จะเกิดขึ้น ผู้พิพากษาตนเองโดยยุติธรรม เป็นผู้พิพากษาที่ดีที่สุด ถูกต้องและยุติธรรมที่สุด

สรุปความว่า ผู้ตัดสินทางศีลธรรมนั้นคือ บุคคลผู้มีเหตุผล มีอุดมคติทางศีลธรรมสูงส่ง และมีความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง

4. ปัญหาเกี่ยวกับความคิดทางศีลธรรม

ความคิดทางศีลธรรมกำหนดการกระทำว่าดี หรือเลว ความดีคือสิ่งที่ตอบสนองความปรารถนาของเราได้ หรือคือสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานของชีวิตที่ดีงาม ส่วนความชั่วนั้นมีลักษณะตรงกันข้าม ความดีคือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ควรทำ ส่วนความชั่วคือความผิดเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ความดีเป็นวิถีทางดำเนินไปสู่ความดีสูงสุด วิธีการและจุดมุ่งหมายเป็นจุดถูกไข้นำไปสู่ความดีสูงสุดในที่สุด

ปัญหาสำคัญของการศึกษาจริยศาสตร์ก็คือว่าอะไร? เป็นความดีสูงสุดและอะไร? เป็นความชั่ว อะไร? ถูก และผิด อะไร? คือหน้าที่และสิ่งที่มีไช้หน้าที่ ในฐานะที่เป็นแนวความคิดขั้นมูลฐาน

ปัญหาอีกอันหนึ่งของจริยศาสตร์ก็คือ การแสวงหาธรรมชาติที่แท้จริงแห่งแนวความคิดขั้นมูลฐานเหล่านี้

5. พันธกรณีทางศีลธรรม

เมื่อการตัดสินทางศีลธรรม ได้รับการโจมตีทั้งในแง่ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การตัดสินใจทางจริยธรรม ความรู้สึกสำนึกต่อหน้าที่ พันธกรณีทางศีลธรรมก็ได้รับการโจมตีเช่นเดียวกัน

การศึกษาจริยศาสตร์อีกประเด็นหนึ่งก็คือ การทำความเข้าใจถึงธรรมชาติต้นตอที่ก่อให้เกิดและรากฐานของพันธกรณีทางศีลธรรม

6. เสรีภาพและการรับผิดชอบ

การตัดสินใจทางจริยธรรมขึ้นอยู่กับกรกระทำแบบจงใจของมนุษย์ จริยศาสตร์ได้อธิบายถึงธรรมชาติแห่งเสรีภาพของมนุษย์ เสรีภาพนั้นต้องประกอบด้วยมารับ

ผิดชอบ และความรับผิดชอบนั่นเองที่เป็นเหตุให้มีการให้รางวัลสำหรับการกระทำความดี และการลงโทษสำหรับการกระทำความชั่ว เพราะว่า จริยศาสตร์ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบและได้แสดงรากฐานการลงโทษไว้ด้วย

กิจกรรมต่าง ๆ ทางจริยศาสตร์ประกอบด้วยความรู้สึกที่เป็นฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว จริยศาสตร์ได้แสดงมาตรฐานสำหรับความดีและความชั่วไว้ให้เราทราบขอบเขตของ จริยศาสตร์ รวมถึงการพรรณนาคุณภาพที่ดีและเลวด้วย เนื่องจากความดีและความชั่ว มีความสัมพันธ์อยู่กับกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์

ขอบเขตของจริยศาสตร์ก็รวมถึงข้อสรุปของศาสตร์และศิลป์อื่น ๆ ด้วย จริยศาสตร์ได้ให้การตัดสินทางศีลธรรมแก่ศาสตร์และศิลป์เหล่านี้ด้วยเหมือนกัน

โดยทำนองนี้ ปัญหาต่าง ๆ ทางจิตวิทยา, รัฐศาสตร์, เศรษฐศาสตร์, สังคมวิทยาและปรัชญา เหล่านี้ทั้งหมดก็อยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์และปัญหาต่าง ๆ ทางปรัชญา เช่น รูปแบบที่แท้จริง แห่งบุคลิกลักษณะของมนุษย์ อิสระภาพของเจตจำนง อมฤตภาพของวิญญาณ ความมีอยู่ของพระเจ้า ความเป็นเอกภาพและระเบียบทางศีลธรรม ในจักรวาลนี้ทั้งหมดรวมอยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์ทั้งสิ้น

ปัญหาทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับสังคมก็เป็นปัญหาทางจริยศาสตร์ด้วยเหมือนกัน

โดยสรุปแล้ว เราอาจกล่าวได้ว่าที่ใดมีความประพฤติของมนุษย์และเจตนาของมนุษย์ที่นั่นก็มีขอบเขตของจริยศาสตร์ด้วย

จอห์น ดิวอี้ ได้กล่าวไว้ว่าบทสรุปที่สำคัญก็คือว่า ศีลธรรมต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทั้งหมดเพราะว่า เมื่อศีลธรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเหล่านั้นแล้วความแตกต่างระหว่างที่สิ่งดีกว่าและเลวกวาก็เกิดขึ้น

15. ประโยชน์ของการศึกษาจริยศาสตร์

จริยศาสตร์สอนให้มนุษย์.-

- 1) รู้จักการดำเนินชีวิตทั้งในด้านสังคมและในด้านส่วนตัวนั้น ถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว จะเห็นได้ว่า มีทั้งการกระทำที่ดีและการกระทำที่ชั่ว การกระทำที่ถูกต้องและการกระทำที่ผิดไม่ว่าในกิจการใด ๆ แม้ในการประกอบกิจการอย่างเดียวกัน บางคนทำได้ดี บางคนทำได้ไม่ดี ตัวอย่าง เช่น อาชีพทนายความ และแพทย์ บางคนก็เป็นทนายความที่ดี แต่บางคนเป็นทนายความที่เลว บางคนเป็นแพทย์ที่ดี แต่บางคนเป็นแพทย์ที่เลว เกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ จริยศาสตร์จะแก้ข้อข้องใจในเรื่องเหล่านี้ให้เราได้ เพราะจริยศาสตร์ศึกษาเกี่ยวกับหลักความประพฤติทั้งหมดของมนุษย์ว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

- บางคน มีความสามารถสูงมากในทางเทคนิค และทางบริหารธุรกิจ แต่ไม่รู้เรื่องเมื่อพูดถึงความสำนึกในคุณค่าทางจิตใจ หรือคุณค่าแห่งชีวิตในทางที่ถูกต้อง ถ้าเขาศึกษาจริยศาสตร์จะช่วยให้เขากระทำในทางที่ถูกที่ควร และจะนำสิ่งที่ได้ศึกษามาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ความสามารถที่เขาได้อยู่เดิมนั่นเอง ทำให้เขาเป็นคนที่สมบูรณ์ ทำให้เขาเข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น และเข้าใจสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้นและมีความสุขใจขึ้น
- 2) ชีวิตในสังคมของเราควรจะเป็นชีวิตที่มีระเบียบ เพื่อให้ชีวิตของเรามีระเบียบ เราควรต้องยอมรับความจริงบางอย่างในสังคม เช่น สังคมได้เปลี่ยนไปแล้วอย่างไร? เราต้องเข้าใจบางสิ่งบางอย่าง และเราต้องมีหลักในการดำเนินชีวิตรวมทั้งข้อปฏิบัติที่จะทำให้เรามีความเจริญก้าวหน้าในทางที่ดีงาม จริยศาสตร์มีส่วนช่วยเราได้มากในเรื่องนี้ ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม ตามความเป็นจริงแล้วจริยธรรมและศีลธรรมเป็นวิถีแห่งการครองชีวิตที่ดีที่สุด ความต้องการอันแท้จริงของชีวิตก็คือ ความสุขและความสงบ นั่นเอง
 - 3) ศีลธรรมและจริยธรรมไม่ใช่สิ่งสมมติสร้างขึ้นมาเล่น ๆ ไม่ใช่เรื่องของอารมณ์ แต่มันเป็นกฎแห่งความจริงของชีวิต ที่ชีวิตต้องการ ทำให้ชีวิตสมบูรณ์ จิตใจดีงาม คุณธรรมต่าง ๆ เป็นอาหารหล่อเลี้ยงจิตใจได้ฉันใด อาหารที่มีประโยชน์ก็เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงร่างกายให้เจริญเติบโตได้ฉันนั้น
 - 4) ความประพฤติด้านศีลธรรมและหลักจริยศาสตร์นั้น ทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นหลักเพิ่มพูนสติปัญญา เพื่อพัฒนาเชื้อชาติ เพื่อความประพฤติที่ดีงาม เพื่อให้คนทำหน้าที่อันถูกต้องเหมาะสม ให้มีนโนธรรมเพิ่มพูนบุญกุศลให้ชีวิตทั้งในชาตินี้และชาติหน้า
 - 5) จริยศาสตร์สอนให้เรารู้จักคุณค่าอันแท้จริงของชีวิต ว่าอะไร? คือคุณค่าที่เราควรรับแสวงหา โดยไม่เสียเวลาเปล่า บุคคลที่ไม่ได้กำหนดคุณค่าแห่งชีวิตของตนไว้ให้แน่นอนนั้น จะมีชีวิตอยู่อย่างสงบไม่ได้เลย และจะไม่พบกับความพึงพอใจในชีวิตอีกด้วย

เนื่องจากจริยศาสตร์ ศึกษาถึงคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามเร่งเร้าให้คนมีความรู้สึกอันดี ค้นหาคุณค่าอันแท้จริงแห่งชีวิต และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิตของตน จริยศาสตร์มีประโยชน์แก่ชีวิตโดยตรง เป็นศาสตร์แห่งคุณค่าอันควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาอาจได้รับประโยชน์จากการศึกษาจริยศาสตร์มากกว่าที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ก็ได้ ส่วนที่เหลือนี้ขอให้เป็นความดี และความมีประโยชน์ของวิชาจริยศาสตร์เถิด.

สรุปเนื้อหาสำคัญในบทที่ 1

1. จริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วย ความประพฤติ หรือศาสตร์แห่งความประพฤติ
2. คำว่า Ethics หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยศีลธรรม หลักศีลธรรมและกฎที่ว่าด้วยความประพฤติและพฤติกรรมของมนุษย์
3. การศึกษาว่า “อะไรควรเว้น อะไรควรทำ อะไรผิด อะไรถูก” เป็นเนื้อหาของวิชา จริยศาสตร์
4. จริยศาสตร์มีขอบเขตการศึกษาถึงเรื่อง หน้าที่ของมนุษย์ อุดมการณ์อันสูงสุดของมนุษย์ และความดีอันสูงสุด
5. ลักษณะที่เด่นชัดของจริยศาสตร์ถือเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติอันสูงสุดที่มีความสัมพันธ์อยู่กับชีวิตมนุษย์และลักษณะที่ดีหรือเลวแห่งความประพฤติของมนุษย์
6. วิธีการที่แท้จริงของจริยศาสตร์คือ การสังเกตและพิจารณาความจริงซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางศีลธรรม
7. นักปรัชญาได้ให้ความหมายของความดีไว้ว่า ความดี คือคุณสมบัติที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เราเข้าใจได้ เป็นเอกภาพ จำกัลดลงไปแน่นอนไม่ได้ และแบ่งแยกไม่ได้
8. ความดี ตามความหมายของพุทธศาสนา คือ สิ่งที่เราทำไปแล้วตนเองไม่เดือดร้อนผู้อื่นไม่เดือดร้อน เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และเป็นประโยชน์ก่อกุลโดยประการทั้งปวง ส่วนความชั่วมีนัยตรงกันข้าม
9. ความดีทางศีลธรรม ได้แก่ ความถูกต้องทางศีลธรรมและคุณธรรม เราตัดสินความถูกต้องความผิดด้วยมาตรฐานทางศีลธรรม
10. ความดีเชิงจิตวิสัย หมายถึง ความดีที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคล เช่น ความอดทน ความเมตตา ความกรุณา ฯลฯ และความดีเชิงจิตวิสัย ต้องแสดงออกมาในลักษณะที่พึงปรารถนา ส่วนความดีเชิงวัตถุวิสัย หมายถึง ความดีที่มีอยู่ในฐานะเป็นสิ่งที่เรารับรู้และเข้าใจได้เป็นเรื่องของธรรมชาติ เช่น การมีทรัพย์สินสมบัติ เป็นต้น
11. คำว่า “ความดี” ตามทัศนะของศาสนา คือ กุศลในพุทธศาสนา หรือบุญในศาสนาอื่น ๆ
12. ปัญหาการทำความดีแล้วไม่ได้รับความดีตอบแทนนั้นมีมูลเหตุมาจาก
 1. ทำความดีผิดสถานที่

2. ทำความดีผิดบุคคล
 3. ทำความดีผิดกาลเวลา ไม่เลือกกาลเวลาทำความดีจึงไม่ได้รับความดี
 4. ทำความดีแล้วไม่ติดตามความดีที่ได้ทำไว้ เปรียบเหมือนการปลูกต้นไม้แล้วไม่ไ้รดน้ำพรวนดิน ต้นไม้ก็ไม่งอกงาม และผลิดอกออกผลฉะนั้น
13. ปัญหาสำคัญของจริยศาสตร์ที่เราจะต้องนำมาพิจารณาได้แก่
1. ปัญหาทางจิตวิทยา
 2. ปัญหาการตัดสินใจทางศีลธรรม
 3. ปัญหาเกี่ยวกับความคิดทางศีลธรรม
 4. พันธะกรณีทางศีลธรรม
 5. ปัญหาผู้ตัดสินทางศีลธรรม
 6. ปัญหาเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบ
- ประเด็นที่กล่าวมานี้ทั้งหมดเป็นเนื้อหาสำคัญในบทที่ 1 ซึ่งนำมากล่าวทบทวนเพื่อให้นักศึกษาอ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

สุทธิ อสุทธิ ปัจจตุต นาญญ โย อญญ วิโสธเย
 ความบริสุทธิ์และความไม่บริสุทธิ์ มีเฉพาะตัว ผู้อื่นพึงให้ผู้อื่นบริสุทธิ์ไม่ได้ (ขุ.ธ. 25/37)
 (พุทธศาสนสุภาษิต)

สุกร์ สาธุณา สาธุ สาธุ ปาเปน ทุกฺกร์
 ความดีอันคนดีทำได้ง่าย ความดีอันคนชั่วทำได้ยาก (วิ.จุล. 7/195) (พุทธศาสนสุภาษิต)

กมฺมํ สตุเต วภชติ ยทิทํ หีนปฺปณิตตตาย.
 กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือให้ทราวมและละเอียดประณีต (ม.อุ. 14/389)
 (พุทธศาสนสุภาษิต)

18. คำถาม-คำตอบ บทที่ 1

1. ตามหลักนิรุกติศาสตร์คำว่า “จริยศาสตร์” คืออะไร?
 - ศาสตร์ที่ว่าด้วย ความประพฤติหรือศาสตร์แห่งความประพฤติ
2. คำว่า Ethos หมายความว่าอย่างไร?
 - อุปนิสัยหรือหลักแห่งความประพฤติ
3. คำว่า Mores หมายถึงอะไร?
 - ระเบียบแบบแผนหรือข้อปฏิบัติ
4. คำว่า Ethics หมายถึงอะไร?
 - ศาสตร์ที่ว่าด้วยศีลธรรม หลักศีลธรรม กฎที่ว่าด้วยความประพฤติและพฤติกรรม
5. การศึกษาว่า “อะไรควรเว้น อะไรควรทำ อะไรผิด อะไรถูก” เป็นเนื้อหาของวิชาอะไร?
 - จริยศาสตร์
6. จริยศาสตร์ได้ศึกษาขอบเขตที่กว้างถึงเรื่องอะไร?
 - หน้าที่ของมนุษย์
 - อุดมการณ์อันสูงสุดของมนุษย์
 - ความดีอันสูงสุด
7. จริยศาสตร์มีลักษณะอย่างไร?
 - จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติอันสูงสุด ที่มีความสัมพันธ์อยู่กับชีวิตมนุษย์ และลักษณะที่ดีหรือเลวแห่งความประพฤติของมนุษย์
8. จริยศาสตร์มีวิธีการศึกษาอย่างไรบ้าง?
 - 1) วิธีการทางกายภาพและชีววิทยา
 - 2) วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - 3) วิธีการทางจิตวิทยา
 - 4) วิธีการทางอภิปรัชญา
9. วิธีการที่แท้จริงของจริยศาสตร์คืออะไร?
 - วิธีสังเกตพิจารณาความจริงซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางศีลธรรมจัดประเภทศีลธรรม และความดีชนิดต่าง ๆ
10. ศาสตร์รูปธรรมศึกษาเรื่องอะไรบ้าง?
 - 1) ศึกษาสิ่งที่เป็นจริง
 - 2) ศึกษาข้อเท็จจริงต่าง ๆ

- 3) มีขอบเขตจำกัดกว่า
- 4) ตัดสินสิ่งต่าง ๆ ที่ข้อเท็จจริง
11. ศาสตร์นามธรรมศึกษาเรื่องอะไรบ้าง?
 - 1) ศึกษาสิ่งที่ควรจะเป็น
 - 2) ศึกษาคุณค่าต่าง ๆ
 - 3) มีขอบเขตกว้างขวางกว่า
 - 4) ตัดสินสิ่งต่าง ๆ ที่คุณค่า
12. ความดีตามทัศนะของนักปรัชญาทั่วไปหมายถึงอะไร?
 - ความดี คือคุณสมบัติที่มีอยู่ตามธรรมชาติ, เป็นสิ่งที่เราเข้าใจได้เป็นเอกภาพจำกัดลงไปแน่นอนไม่ได้และแบ่งแยกไม่ได้
12. ความดีทางศีลธรรม หมายความว่าอย่างไร?
 - ความถูกต้องทางศีลธรรมและคุณธรรมทางศีลธรรม เราตัดสินความถูกต้อง ความผิดด้วยมาตรฐานทางศีลธรรม
13. ความดีเชิงจิตวิสัยหมายถึงอะไร ความดีที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคล เช่น ความเมตตา ความกรุณา ความอดทน เป็นต้น และความดีเชิงจิตวิสัยต้องแสดงออกมาในลักษณะที่พึงปรารถนา
14. ความดีเชิงวัตถุวิสัย หมายถึงอะไร?
 - ความดีที่มีอยู่ในฐานะเป็นสิ่งที่เรารับรู้หรือเข้าใจได้ เป็นเรื่องของธรรมชาติภายนอก
15. ความดีของปัจเจกชนได้แก่ความดีเช่นไร?
 - ความดีที่เกิดจากการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ
16. ความดีของสังคม ได้แก่ความดีเช่นไร?
 - ความดีที่เกิดจากการกระทำของบุคคลในสังคมนั้น ๆ และผลของความดีนั้นอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกในสังคม
17. คำว่า “ความดี” ตามทัศนะทางศาสนาหมายถึงอะไร?
 - คำว่า “ความดี” คือกุศลในพุทธศาสนาหรือบุญในศาสนาอื่น ๆ
18. เมื่อก้าวโดยเหตุแล้ว บุญหรือกุศลคืออะไร?
 - คุณธรรมเครื่องชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์และผ่องใส
19. เมื่อก้าวโดยผล บุญหรือกุศลคืออะไร?
 - ความสุขที่เราได้รับ

20. เมื่อก้าวโดยธรรมชาติ บุญหรือกุศลคืออะไร?
- คุณสมบัติทางจิตใจของมนุษย์
21. อะไร? เป็นมูลเหตุให้คุณคนทำความดี
- 1) เกิดหรืออยู่ในถิ่นหรือประเทศที่เจริญรุ่งเรือง
 - 2) ตั้งตนไว้ในทางที่
 - 3) คบเพื่อนดี คือมีกัลยาณมิตร
 - 4) มีความดีที่เคยทำเอาไว้เป็นอุปนิสัย
22. อะไร? เป็นมูลเหตุให้คุณคนทำดีแล้วได้ดี
- 1) ทำดีในสถานที่อันเหมาะสม
 - 2) ทำความดีกับคนดี
 - 3) ทำความดีถูกต้องตามกาลเวลา
 - 4) ทำความดีแล้วติดตามความดี
23. อะไร? บ้าง เป็นมูลเหตุให้คุณคนทำความดีแล้วไม่ได้ดี
- 1) ทำความดีผิดสถานที่
 - 2) ทำความดีผิดบุคคล
 - 3) ทำความดีผิดกาลเวลา
 - 4) ทำความดีแล้วไม่ติดตามความดีที่ทำไว้
24. ปัญหาสำคัญของจริยศาสตร์มีอะไรบ้าง?
- 1) ปัญหาทางจิตวิทยา
 - 2) ปัญหาการตัดสินใจทางศีลธรรม
 - 3) ปัญหาเกี่ยวกับความคิดทางศีลธรรม
 - 4) พันธะกรณีทางศีลธรรม
 - 5) ใครเป็นผู้ตัดสินศีลธรรม
 - 6) เสรีภาพและการรับผิดชอบ

แบบฝึกหัดบทที่ 1

1. ท่านเข้าใจคำว่า “จริยศาสตร์” อย่างไร อธิบายโดยละเอียด
2. เมื่อได้ศึกษาวิชาจริยศาสตร์แล้ว ท่านเห็นว่า จริยศาสตร์ มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต อย่างไร จงแสดงให้เห็นเหตุผล
3. จงอธิบายคำว่า “ความดีเชิงจิตวิสัยและความดีเชิงวัตถุวิสัย และความดีโดยทั่วไป” และความดีเหล่านั้น มีความสัมพันธ์กับชีวิตของเรา อย่างไร
4. จงอธิบายให้เห็นชัดว่า เพราะเหตุใด คนทำความดีแล้วจึงไม่ได้รับความดี หรือคนทำความชั่วแล้ว แต่ได้รับความดี ตามหลักพุทธศาสนา
5. เมื่อท่านเข้าใจปัญหาทางวิชาการด้านอื่นมามากแล้ว ท่านเห็นว่า วิชาจริยศาสตร์มีปัญหาที่สำคัญอย่างไรบ้าง อธิบาย